

ମୂଲ୍ୟ: ₹ ୧/-

ଧରିତ୍ରୀ
DHARITRI

ବାଦ୍ୟିତ୍ରୀ ସମ୍ପଦ

ଜାନୁଆରୀ ୯-୨୯, ୨୦୧୯

ଭାରତ-ଭାରତୀ : ନୀରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ

ପ୍ରଥମ ଛତ୍ର : ସୀତଶ ଦ୍ଵିପାଠୀ

ପହିଳି ପୁଲଙ୍କ : ରଷ୍ଣିରଞ୍ଜନ ସାହାରୀ

ବିଶେଷ ଗନ୍ଧ : ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚାନ୍ଦ

ସୀତେଶ ତ୍ର୍ଯାପାଠ

ଗପ, ନାଚକ ଓ କବିତା- ସାହିତ୍ୟର ଏ ତିନି ଧାରା ସହ ମୁଁ ଜଡ଼ିଛି ହୋଇ ପଡ଼ିଲି ଲେଖକ ଭାବେ । ରହସ୍ୟ ଉପନ୍ୟାସରୁ କିଶୋର ଉପଯୋଗୀ ଲେଖା, ପରେ ପରେ କବିତା, ଗପ ଓ ନାଚକ । ତେବେ ବହି ଛପା ହେଲା ଦାର୍ଘଣ ବର୍ଷପରେ, ୨୦୦୭ ମସିହାରେ । ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ତିନୋଟି ନାଚକ: (୧) ସୁଜନେ ଶୁଣ କଥା ସାର, (୨) ଅଥବା ବିବର୍ତ୍ତନ, (୩) ବୁମେରା । ‘ସୁଜନେ ଶୁଣ କଥା ସାର’ ନାଚକ ଲେଖିଥିଲି ୧୯୯୪ ମସିହାରେ । ଏହା ମଞ୍ଚରୁ ହେଲା ୧୯୯୫ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ୫ ଓ ୧୦ ଡାରିଖ ବୁଜିଦିନ ଧରି ପାରାଦାପରେ ନାଚ୍ୟାସ୍ତ୍ରା ‘ସପୁର୍ଣ୍ଣ’ ଦ୍ୱାରା,

ପ୍ରସ୍ତୁତକ ପରିଚୟ, ସାକ୍ଷାତ୍କାର ଓ ଗନ୍ଧ/କବିତା ଏକୁ ଆରେକ ବଳି...

ମହାଶୟ,

* ଡିସେମ୍ବର ୧୨-୧୪ ତାରିଖ ‘ସାହିତ୍ୟାୟନ’ରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କୁମାର ସ୍ବତାରଙ୍କ ଅନୁଦିତ ‘ଲାଭୋର ଘ୍ୟାଗର’ ଚମକ୍ଷାର । ଗୋଟେ ପାଇଜାମା ବଦଳରେ ତିନୋଟି ଘ୍ୟାଗର ! ବିତ୍ତିତ୍ର ବୁଝେଁ କି ? ‘ଔର୍ତ୍ତ’ ଗନ୍ଧର ଗାନ୍ଧିକ ଡ. ଅବତୁଳ ଓସିଦ ଖାଙ୍କ ଭାଷା ବିନ୍ୟାସରେ ଯାଇ ଥାଇଁ । ଉପକ୍ରମଟି ପାଠ କଲେ ଜଣେ ହୃଦୟଜଗନ୍ମ କରିପାରିବ । “ସୁର ଅନ୍ତିରଙ୍କର ଗାଢ଼ି ନ ଥାଏ, ଯେମିତି ମୋର । ଅଧିଷ୍ଠ ଗାଢ଼ି କେବଳ ଅଧିଷ୍ଠ ପାଇଁ...”, ‘ମିଛିମିକା ଜହାରାଟି’ର ଲେଖକା ଚାଣକ୍ୟଙ୍କ ସାଧୁତା ସହ ଏକ ବିରାଗ ପ୍ରଶ୍ନବାଗା ଛାଢ଼ି ଯାଇଛନ୍ତି ଉପସଂହାରରେ । ମନୋଜ କୁମାର ପାତାଙ୍କ ‘ସତତ୍ତ୍ଵ’ ଶିରୋନାମର ଗନ୍ଧ ‘ଗାଁ କନିଆ ସିଦ୍ଧାନ୍ତିକା’ର ବାର୍ତ୍ତା ସହ ଶେଷାତ୍ତକୁ ଲୁପ୍ତନା, ରଣିତି ଓ ମନୋଜ ଚିତ୍ର ଏକ ପୁଲ ଦୋ ମାଲୀ’ ହୋଇଯାଇଛି । ‘ଶବ୍ଦକୁ ମୁଁ ଭାଲପାଏ’ର ଲେଖକା, ସମ୍ପଦିକା ପରମିଦା ରିଆଇ ବଜଳାଦେଶ ଲେଖକା ‘ତେଲିମା ନସରିନ୍’ଙ୍କ ପରି ପାକିନ୍ଦାର ରାଜନୈତିକ ଆନ୍ଦୋଳନରୁ ମୁଲ୍କୁମାନ୍ଦିବୁ ଭାରତ ଚାଲି ଆସିଥିଲା । ଅମୃତ ପ୍ରତମଙ୍କ ଯୌଜନ୍ୟରୁ ‘ଲଦିରା ଗାସୀ’ଙ୍କ ସାହାୟ ତାକୁ ବଞ୍ଚାଇ ପାରିଛି- ପରେ ସେ ଫେରି ଯାଇଛନ୍ତି ନିଜ ଦେଶକୁ ନିର୍ବିପ୍ରରେ । କିମିତା ପୃଷ୍ଠାରୁ ମାତ୍ର ନଅଟି ଶୁଦ୍ଧ ଧାର୍ତ୍ତିରେ ‘ଜିଷ୍ଠର ସାକ୍ଷୀ’, ‘ଦୁଇଟି ମିନି କବିତା’, ‘ଏଠି ଗୋଟେ ଘର ଥିଲା’ ଭାବପୂର୍ଣ୍ଣ । ତା’ର ଅନ୍ତିର ଅବଶ୍ୟ ନାହିଁ, ମାତ୍ର ପ୍ରସିଲର ହୋଇଛି ବିଶିଷ୍ଟ ପରିଚୟ । ‘ଅଯୋଧ୍ୟ: ଡିସେମ୍ବର’ ପଞ୍ଚପତ୍ର ବିନା ଯୁଦ୍ଧରେ ରଜାକୁ ହୁଏ । ‘ପୁଷ୍ଟକ ପରିଚୟ’କୁ ସାଧାରଣ ପାତ୍ର ପ୍ରେରକ ସମୀକ୍ଷା କରିବା ଠିକ୍ ହେବ ନାହିଁ । ଅଥରେ ମିଥର ସ୍ରୁତି ଜଳିଶ କବି ଡ. ସାତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର, ସାହିତ୍ୟକ ବିଭୂତି ପଚନାୟକ ଆମକଥା, ‘ମିନିର ସାହିତ୍ୟ ଶିକ୍ଷା’ ଲେଖକ ବାମାରଣ ମିତ୍ର, ଲେଖକ ସମାଲୋଚକ ଫାନୀ ମହାନ୍ତି, ପଣ୍ଡିତ ଧରେଶ୍ୱର ନନ୍ଦ ପ୍ଲାନ ପାଇଥିବାରୁ ‘ସାହିତ୍ୟାୟନ’ ସମ୍ବନ୍ଧ । ‘ପ୍ରଥମ ବହି’ ପ୍ରମରେ ବିଜୟ କୁମାର

ସାହିତ୍ୟାୟନ

ଲେଖା ପଠାଇବାର ଠିକଣା

ସମ୍ପାଦକ ଧରିତ୍ରୀ, ବି-୧୫, ରସୁଲଗଢ଼ ଶିହ୍ରାଞ୍ଜଳ, ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭୫୧୦୧୦
email: dharitrisahityayana@gmail.com

ସୁଜନେ ଶୁଣ କଥା ସାର, ଅଥବା ବିବର୍ତ୍ତନ, ବୁମେରା^୦

ବରିଷ୍ଠ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ନଗନ୍ ପରିଜାଳ ବକିଷ୍ଣ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାରେ । ସେଇ ଏକ ନାଚକକୁ ପୁନର୍ବର୍ତ୍ତନ କଲେ ରାଉରକେଲାର ‘ରାତ୍ୟସଂପୂର୍ଣ୍ଣ’ ନାଚ୍ୟାସ୍ତ୍ରା, କେଳାଏ ପାଶିଗ୍ରାହାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାରେ, ରାଉରକେଲା ଲୋକନାଚକ ମହୋସବରେ, ଭରପୁର ପ୍ରେଷାଳଯିବରେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ କଲାରେ (ବହି ଛପା ହେଲା ପରେ) ୨୦୦୪ ମସିହାରେ ‘ଅଥବା ବିବର୍ତ୍ତନ’ ନାଚକଟି ମଧ୍ୟ ମଞ୍ଚରୁ ହୋଇ ମତେ ଦ୍ଵିତୀୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନାଚ୍ୟାସାର ଭାବେ ପୁରସ୍କୃତ କରାଯାଇଥିଲା ରାଉରକେଲା ଲୋକନାଚକ ମହୋସବରେ । ‘ବୁମେରା’ରେ ସନ୍ତିବେଶିତ ବୁଝି ନାଚକ । ‘ବୁମେରା’ ଓ ‘ଅସମାପ୍ତ କାରିଗି’ । ଦୁଇଟିଯାକ ମଞ୍ଚରୁ ହୋଇଥିଲା ପାରାଦାପରେ, ସ୍କୁଲ ପିଲାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନାଚ୍ୟ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ।

ପରାମର୍ଶକ୍ରମେ
ନେଲା
ଓପନ୍ୟାସିକା ରୂପ ଓ ଯଥାକ୍ରମେ
ପୁନା ବିଶେଷକଙ୍କ ‘ସତ୍ୟବାଦୀ’ ଓ
‘ତୀର ତରଙ୍ଗ’ ପଢ଼ିବାକୁ
ଏହା ପାଠୀକୀୟ ଆଦୃତ
ପାଇଲା । ନାଚକ ତିନୋଟିକୁ
ବହି ଭାବରେ ଦେଖିଲା
ପରେ ମୋର ଯାହା ଅନୁଭବ
ହୋଇଥିଲା ତାହା ଭାବରେ
ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବେ ନାହିଁ । ଏତେ
ବିଳମ୍ବରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବାର
କାରଣ ବାଦବରେ ଏତିକି କହିବି,
ହାତରୁ ଖାଇ ଘୋଡ଼ା ଆଗେ
ଦେଇବା ମାନୟିକତା ମୋର
ଆରମ୍ଭରୁ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସହୃଦୟ
ପ୍ରକାଶକଙ୍କୁ ଅପେକ୍ଷା ଥିଲା ।
କରକର ‘ଦିନ୍ୟାବୁଦ୍ଧ ପ୍ରକାଶନୀ’
ମୋର ନାଚକବୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରକାଶ
କରିବା ପାଇଁ ସଦିତ୍ତା ପ୍ରକଟ
କଲେ ଓ ତା’ର ଫଳଶୁଦ୍ଧି ହେଲା
ପ୍ରାୟାଳଥିବା ନାଚକତ୍ରୟ ।

ମନେପଡ଼େ, ‘ସୁଜନେ ଶୁଣ କଥା ସାର’ ପଢ଼ିଲା ପରେ ବକିଷ୍ଣ ନାଚ୍ୟାସାର ରଣିତି ପାଇଁ ଶୁଭେଜା ଜଣାଇବା ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାର କାହିଁଥିଲେ— “ଭାର ! କୋଉଁ ପାଇଲେ ଏତେ ସୁନ୍ଦର ପୂର୍ବ ?”

‘ବୁମେରା’ ସଂକଳନରେ
ପ୍ଲାନିତ ଦୁଇଟିଯାକ ନାଚକ ପରବର୍ତ୍ତୀ
ପଯ୍ୟାୟରେ ପାଠକ ଓ ସଦିତ୍ତମାନଙ୍କ

ପରାମର୍ଶକ୍ରମେ
ନେଲା
ଓପନ୍ୟାସିକା ରୂପ ଓ ଯଥାକ୍ରମେ
ପୁନା ବିଶେଷକଙ୍କ ‘ସତ୍ୟବାଦୀ’ ଓ
‘ତୀର ତରଙ୍ଗ’ ପଢ଼ିବାକୁ
ଏହା ପାଠୀକୀୟ ଆଦୃତ
ପାଇଲା । ନାଚକ ତିନୋଟିକୁ
ବହି ଭାବରେ ଦେଖିବା ନାହିଁ । ଏତେ
ବିଳମ୍ବରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବାର
କାରଣ ବାଦବରେ ଏତିକି କହିବି,
ହାତରୁ ଖାଇ ଘୋଡ଼ା ଆଗେ
ଦେଇବା ମାନୟିକତା ମୋର
ଆରମ୍ଭରୁ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସହୃଦୟ
ପ୍ରକାଶକଙ୍କୁ ଅପେକ୍ଷା ଥିଲା ।
କରକର ‘ଦିନ୍ୟାବୁଦ୍ଧ ପ୍ରକାଶନୀ’
ମୋର ନାଚକବୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରକାଶ
କରିବା ପାଇଁ ସଦିତ୍ତା ପ୍ରକଟ
କଲେ ଓ ତା’ର ଫଳଶୁଦ୍ଧି ହେଲା
ପ୍ରାୟାଳଥିବା ନାଚକତ୍ରୟ ।

* ମାର୍ଗଶିରର ଏକ ଶାତ୍ରୁଆ ସକାଳରେ ‘ସାହିତ୍ୟାୟନ’ ହସ୍ତଗତ ହେଲା । ଗନ୍ଧ ‘ଔର୍ତ୍ତ’ ଏକ ସମାଜ ସଚେତନତାଧର୍ମ ଗନ୍ଧ । ଲେଖକ ଡ. ଅବତୁଳ ଓସିଦ
ଖାଙ୍କ ମହାଶୟଙ୍କୁ ସାହିତ୍ୟାୟନ ମାଧ୍ୟମରେ ଆମର ଅନେକ ବଧାଇ ।
ତାଙ୍କ କଲମରୁ ଆଗାମୀ ସଂଖ୍ୟାରେ ଏପରି ସମାଜ ସଚେତନତାଧର୍ମ ଗନ୍ଧ
ଆମ ଆଶାକୁର । ଏଥର ପ୍ରଲ୍ବଦ୍ଧ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆକର୍ଷଣୀୟ ହୋଇଛି ।

- ଅରୁଣ କୁମାର ନାୟକ, ମାନସ କୁମାର ଯେମା,
ଏରେଇ, ଚରଣୀ, ଭରତ

* ନଭେମ୍ବର ୨୮ ରୁ ଡିସେମ୍ବର ୧୧, ୨୦୧୮ ‘ସାହିତ୍ୟାୟନ’ କେମିତି
ପ୍ରାୟେବ ବର୍ଷାକୁ ଚାତକ କାହିଁଲା ଭଲ ଗାହିଁ ରହିଥିଲା । ଲେଖା ଯେତିକି
ପଢ଼ିଲା ଲେଖକ ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ରଙ୍କ ସହ ସାକ୍ଷାତ୍କାର ଶୁଭ ଭଲ ଲାଗିଲା ।
ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲେଖକ ଜଣେଇଶେ ଏକାଜା ମାରବ ସାଧକ ଏକଥା ନିଶ୍ଚିତ ।
ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ରଙ୍କ ମାତାମତ ଶୁଭ ମୂଳ୍ୟବାନ । କବିତା ଭିତରେ ଛାନ୍ତିର ନିଶ୍ଚିତ
କବିତା କବିତା ମିଶ୍ରଙ୍କ କବିତା ମିଶ୍ରଙ୍କ କବିତା କବିତା କବିତା କବିତା କବିତା କବିତା

ଶତପଥୀଙ୍କ ମତାବଦ ଏବଂ କବି ଅଭିନନ୍ଦ ଶତପଥୀଙ୍କ କବିତା ସମୟରେ
ମତାବଦ ମୂଳ୍ୟବାନ । ଅକର୍ତ୍ତ୍ଵ ଓସିଦ ଖାଙ୍କର ‘ଔର୍ତ୍ତ’ ଗନ୍ଧ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ
ଚେତନା ଉତ୍ୱେଜକାରୀ । ଔର୍ତ୍ତ ହେବା ଉତ୍ୱେଜକାର ଏକ ମହାନ୍
ଆଶୀର୍ବଦ ବୋଲି ତାଙ୍କ ଗାନ୍ଧରେ ସେ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଗପଗୁଡ଼ିକ ମନ
ନୁହେଁ । ହୃଦୀକଣ୍ଠ ଲେଖା ପାଇସ୍ତ୍ରାମ ଲେଖକା ପରମିଦା ରିଆଇ୍
ଯେ କି ଭାରତରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ ଭାବରେ ଜାଣିବାକୁ ହେବାକୁ କବିତା କବିତା କବିତା

- ରଜନ ମିଶ୍ର, ଶ୍ରୀର

ବିଜ୍ଞାନ-କବିତାର ଅଣଣ୍ଡ-ଦୀପ୍ତି କବି ନାରେଣ୍ବ୍ରନାଥ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ

କର ସୁଦୀର୍ଘ ଜୀବନ-ପୋଥୁରେ ତୋର ବାଣିଲେ ବଂଗଳା-କବିତାର
ଅନ୍ୟଦିମ ଜୀବନ୍ତ ସ୍ଵର ନାରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ଚକ୍ରବର୍ଣ୍ଣ । ୧୪ ବର୍ଷ ବୟସରେ
ଲିଭିଗଲା ବଙ୍ଗ-କବିତାର ଏହି ଅଖଣ୍ଡ-ଦୀପ । ବଢ଼ିନ ସରୁସରୁ
ବାହୁଡ଼ି ଗଲେ କଳକାତାର ବାଞ୍ଚୁର ଆଭିନ୍ୟୁରୁ 'କଳକାତାର ଯିଶୁ' ।
'ବଂଗଭିଦ୍ବୁଷଶ'ଙ୍କର ଏହି ଅକ୍ଷସ୍ତାତ୍ ପରଲୋକ-ଯାତ୍ରାରେ ଭୂଷଣହାନ
ହେଲା ବଂକିମ-ରବାୟ-ମଧୁସୁଦନ-ଲାଲିତ ବଜ୍ରଳାର ସଂଭାବ କାବ୍ୟ-
ଅଙ୍ଗନ । ୧୦୧୮ ନଭେମ୍ବର ୨୪ରେ ନାରେନ୍ଦ୍ର ଲେଖୁଥିଲେ ତାଙ୍କ
ଜୀବନର ସବାଶେଷ କବିତା । ପ୍ରାଣପ୍ରିୟ ପଦ୍ମ ୧୦୧୮ ଜାନୁଆରୀରେ
ତାଙ୍କ ହାତଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବା ପରେ, ସେ ଭାରି ନିସ୍ପଙ୍ଗ ହେଲ ପଡ଼ିଥୁଲେ
ଓ କୁଳାଳରେ ଘନିଷ୍ଠ ବନ୍ଦୁ ବିଶିଷ୍ଟ ସହିତ୍ୟକ ରମାପଦ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ମୃଦୁ
ପରେ ତାଙ୍କ ଶେଷ ଆଶାବାଦିତି ହ୍ରରାଜଥୁଲେ । ପରିବାର ଲୋକଙ୍କ
ମଞ୍ଚରେ ଥାଇ ବି ଭାରି ଏକଲା ବୋଲି କମ୍ପିଥୁଲେ ।

ନୀରେଦ୍ରନାଥ ଏପରି ଜଣେ କବି ଥୁଲେ, ଯିଏ ତାଙ୍କ ପ୍ରାତିଷ୍ଠକ
ଜୀବନର ଅତି ଅଳ୍ପକ ଘଟଣା ସବୁକୁ ଶବ୍ଦର କୁହୁକୀ ତାରକସିରେ ଅପୂର୍ବ
କବିତା କବି ଗଡ଼ିତେଲୁଥିଲେ । ଘରକୋଣକୁ ବାଚଘାକୁ ଓ ଚଉପାଶକୁ
ସେ ଚାହିଁଦେଲେ କବିତାମୟ ହୋଇଥିଲୁଥା ସକଳ ଦୃଶ୍ୟ ଓ ସମୁଦ୍ରାଯି
ବିଶ୍ୱ । ଦାଘାରେ ଠିଆ ହେଇ, ସମୁଦ୍ର ଆଡ଼େ ଆଖି ନେଇ ଦେଖନ୍ତି ତ
କବିତାରେ ଅଜାହି ହେଇ ପଡ଼େ ସମୁଦ୍ରର ସୁରୁତକ ହେଉ, ସବୁପାକ
ଅଣ୍ଣୋକିକତା । ଉତ୍ସୁକିତିରେ ମେବା ତାଙ୍କ ବହୁପରିତ କବିତା ‘ଦାଘାୟ,
ହୋଇ’ ରୁ... “ହୋଇ ଯେନ ଏକମାନେ କେଉଁ/ସକଳ ଦୃଶ୍ୟ ସରିଯେ
ନିଲା-ସମୁଦ୍ର / ଆକାଶଟାକେ ନାମିଯେ ଏନେ / ମାଟିର ଉପର ଗଡ଼ିଯେ
ଦିଲ-ସମୁଦ୍ର / କିମା ଯେମନ ଆଡ଼ାଲ ଥେକେ / ଗୋଖେର ସାମନେ
ଦୃଶ୍ୟପଟେ / ହୋଇ-ଗୁଳିବିନ୍ଧ ହରିଶ / ଶୂନ୍ୟଲୋକେ ଲାପିଯେ ୩୦୦/
ତେମନ୍ତ କରେଇ ପାଢାଲ ଫୁଁଡ଼ / ହୋଇ ବିଶ୍ୱଭୂବନ ଜୁଡ଼େ, ଲାପିଯେ
ଉଠିଲ-ସମୁଦ୍ର ।” ବିଷୟର ବିଷୟାକ୍ଷରତ୍ତ, କବିତାର ଏକ ଧାତିରୁ ଅନ୍ୟ
ଧାତିରୁ ଦରଢ଼େ ନେଇଯିବାର ଯେଉଁ କଳାଟି ଏକ ଭଲ କବିତାରୁ
ପ୍ରତ୍ୟାଶା କରାଯାଏ, ସେ କଳା ତା’ର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଓ ବେଗ ନେଇ
ନୀରେଦ୍ରକ କବିତାରେ ସଦା ଉଜାଗର ଥାଏ ।

ପ୍ରାତି ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ଆବୁଦ୍ଧିରେ ‘ଉଲଙ୍ଘ ରାଜା’, ନିବେଦିତା ନାଗ
ତଥବିଳାଦାରଙ୍କ ଆବୁଦ୍ଧିରେ ‘ନା ଏଲେ ନାଇବା ଏଲେ’, ନାଳାଦ୍ଵି
ବସୁଙ୍କ ଆବୁଦ୍ଧିରେ ‘ଦୀଘାୟ, ହୋତାତ୍’, ଜାହିଦୁର ରହମନଙ୍କ ଆବୁଦ୍ଧିରେ
‘ଅମଳକାନ୍ତି’ ଓ ତାପମ୍ବର ରାଯଙ୍କ ଆବୁଦ୍ଧିରେ ‘ଉଲଙ୍ଘ ରାଜା’ ଯେଉଁମାନେ
ଶୁଣିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଯଦି କିବିପ୍ରାଣ ହୋଇଥୁବେ, ତେବେ ବୁଝିବାକୁ ସମର୍ଥ
ହେବେ ଏହି ଉଚ୍ଚିର ଯାଆର୍ଥ୍ୟ । ନାରେନ୍ଦ୍ର ପାଇଁ କବିତା ପ୍ରକାଶର ମାଧ୍ୟମ
ସଠ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଦୂଢାକ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ବଜଳା ଭାଷାକୁ ନାନା ଭାବେ ଭାଙ୍ଗିବୁଛି
ତା’ର ନବନିର୍ମାଣ । କବିତାଟି ପରିଣିତ ପାଠକ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହେଉ ବା
ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହେଉ ଶିଶୁକିଶୋରଙ୍କ ପାଇଁ, ସେଥୁରେ ଭାଷା-ନିର୍ମାଣର ଯେଉଁ
ନବୀନ ସରସତାକୁ କବି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦିଅନ୍ତି, ତା’ର ବିକଳ୍ପ ତାଙ୍କ ସମଜାଳର
ବଜଳା କବିତାରେ କେବଳ ମୁହଁସେ, ଏବର କବିତାରେ ବି ଦୁର୍ଲଭ ।
ପ୍ରତ୍ୟେକ କବିତା ଷୋଳକ୍ଷା କଳା ହୋଇ ବି ଏକ ଏକ ନାରେବ ବାଜା ।
ଅନେକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ କବିତା ତାଙ୍କର ଏକକ ପଥରରେ ଗଢା ବିଧି ମୂର୍ଖ ପରି,
ଏଥୁରୁ ଗୋଟିଏ ଯୋଡ଼େ ଧାଢ଼ି ବା ପଞ୍ଚକ୍ତି ଉଠାଇ ଆଶି ତହିଁରେ ତାଙ୍କ
ବଳବ୍ୟର ସାମଗ୍ରିକତାକୁ ପ୍ରକଟ କରାଇ ହେବ ନାହିଁ ।

ବୁଦ୍ଧାଙ୍କ ଟି.ଭି.ର ପ୍ରତିନିଧି ଦେବଶିଖ ଘୋଷକର ତାଙ୍କୁ ଏକ ପ୍ରଶ୍ନ ଥିଲା— “ମୁୟାଜର ବଜ୍ଗାଳାମାନେ ବଜ୍ଗାଳାରେ କଥା ହେଉ ନାହାନ୍ତି । ବଜ୍ଗ ପ୍ରଦେଶରେ ବି ଦେଖା�ାଉଛିଯେ ବଜ୍ଗାଳା ଭାଷାକୁ ବୁଡ଼ାଇ ହିଁଦି / ଲାଗାଜି ଜୋରଦାର ହୋଇ ଉଚ୍ଛିତ । ତେବେ କ'ଣ ଦିନ ଆସୁଇ, ବଜ୍ଗାଳା ଭାଷା ଅବଲୁପ୍ତ ହୋଇପିବ ?” ମାରେତ୍ର ଉତ୍ତର ଦେଲଥୁଲେ— “ନା, ଜମ୍ବା ନୁହେଁଁ । ପରିଶ କୋଟି ଲୋକ ବଜ୍ଗାଳା ଭାଷାରେ କଥା ହୁଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଲୋକ ବଜ୍ଗାଳା ଭାଷା କହିବେ ନାହିଁଁ, ସେମାନେ ବଜ୍ଗାଳା ଭାଷାର ଭାଷାଯ ନିଯନ୍ତା ନୁହେଁନ୍ତି । ବଜ୍ଗାଳା ଭାଷା ତା” ନିଜ ଶକ୍ତିରେ ବସ୍ତୁ ରହିବ । ତାଙ୍କୁ କେହି ମାରିବାରିବେ ନାହିଁଁ” । ଉତ୍ତର-ନବେ ବୟାସରେ ବି ନିଜ ମାତୃଭାଷାକୁ ନେଇ ମାରେପ୍ରକଳ୍ପ ଏହି ଦମ୍ପ ଯେକୌଣସି ଭାଷାଭାଷାୀ, ଯେଉଁମାନେ ଭାଷାର କ୍ରମକଳ୍ପମାଣ ଶ୍ରୀତକୁ ନେଇ ଆଶିକିତ, ତାଙ୍କୁ ଭରତୀ ଦେବ ନିଷ୍ଠ୍ୟ । ମାରେପ୍ରକଳ୍ପ ରତନମାନ ଥୁଲା ବଜ୍ଗାଳା ଭାଷାର ବିଶ୍ୱାସ ପ୍ରଯୋଗଶାଳା, ଯେଉଁଠି ସେ ନିର୍ମିତ ନିଜ ଭାଷାକୁ ସମୟେପଯୋଗୀ କରି ଗଢ଼ି ଚାଲିଥୁଲେ । ବଜ୍ଗାଳା ଭାଷାର ଏହି ମହାନ୍ କବି ଓ ଅକୁଳମାନ୍ ବିନାଶିକୁ ଆମର ଶତଶତ ପୁଣ୍ୟ ।

ନୀ ରେମଦା' (କବି ନାରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତ) ଆଉ
ତାଙ୍କ 'ବାଞ୍ଛିର ଆଡ଼ିମୁୟ'ରେ ନାହାନ୍ତି- ଏକଥା
ବିଶ୍ୱାସ କରିଛୁଏନା । ମନେପଢୁଣ୍ଡି- ଯେତେବେଳେ
ବି କଲିକତା ବାଟ ଦେଇ ମୋର ଦିଲୀ ଯିବାର ଥାଏ,
ସେତେବେଳେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ଫୋନ୍ କରି
ଜଣାଏ । ତାଙ୍କ ମୋ' ଭିତର ଯମକ ଥିଲା ଖୁବ
ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ । ମୁଁ ଥିଲି ଯେହିତି ତାଙ୍କର ଜଣେ
ସାନଭାଇ । ଟେଲିଫୋନରେ ତାଙ୍କର ସେଇ ପରିଚିତ
ସ୍ଵର ଆଜି ବି ଶୁଣିଯାଏ- 'ସାତାକାନ୍ତ, ଭାଲୋ ଆଛ ତ ?
When next you are coming to my Bangur
Avenue home ?' ନିବିଡ଼ତାର, ଭଲପାଇବାର ସେ ସ୍ଵର ଆଉ କେବେ ବି ଶୁଣିବିନି ।

ସେତେବେଳେ ଦିଲ୍ଲୀ ଯିବାକୁ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ସିଧାସଙ୍କ ଫ୍ଲ୍ଯାଇର୍ ଥିଲା । ଏହୁ କଲିକଟା ଓ କଲିକଟାରେ ଏକ ରାତି ରହଣି ପରେ ପରଦିନ ସକାଳ ଫ୍ଲ୍ଯାଇର୍ ଧରି ଦିଲ୍ଲୀ ଯିବାକୁ ଛୁଟା । ଏତେ ଦୂର ଉତ୍କଳ ଭବନରେ ନ ରହି ରାତିରେ ତାଙ୍କ ଘରେ ରହୁଯିବାକୁ ତାଙ୍କ ତରଫ୍ରୁ ମୋଟା ଏକ ପ୍ଲାୟା ନିମିଶ୍ରଣ ଥାଏ । ନୀରେନ୍ଦ୍ରା'ଙ୍କ ସବୁ ରାତିରେ ଦିବାଜୀବାନ ଅନ୍ବୁଡୁଡ଼ି ମୋର ଏବେ ବି ମନେପଡ଼େ । ସକାଳୁ ଉଠି ସେ କହିଲେ- ‘ସୀତାକାନ୍ତ, ଆସ ବାଜ୍ଞା ହେଲା ମାଛ କିଣିବାକୁ ଯିବା । ନିଜ କବିତା ପାଇଁ ଠିକ୍ ଶବ୍ଦ ଚନ୍ଦନରେ ଯେମିଟି ସେ ନିଯତ, ମାଛ କିଣିବା ବେଳେ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ସେଇପରି । ରାତିରେ ଖାଇବା ଆଗରୁ ଆମେ ପରବର୍ତ୍ତ କବିତା ଶୁଣୁ ଉଚାଙ୍ଗ, ସରଳ, ଭାବବାସୀ ଓ ହୃଦ୍ୟ ନିଜ କବିତା ପରି ତାଙ୍କ ଚେହେର ଥିଲା ପଡ଼ିଲା ପିଣ୍ଡିପଣି ଓ ତେଜା । କଲିକଟାର ମାଟି, ସାଇପଡ଼ିକା । ସେ ବଞ୍ଚିଥିବା ସରଳ ପାରିବାରିକ ଜୀବନ ଭିତରୁ ତାଙ୍କ କବିତା ଫୁଲାବାରୁଥିଲା ।

ନୀରେନଦା'ଙ୍କ ପିତ୍ତ ଥିଲା ଆଧୁନିକ ବଙ୍ଗଳା କବିତାର ସେଇ ପଢ଼ି
ଯେଉଁ ପିତ୍ତର ଅନେକ କବିଙ୍କୁ ମୁଁ ଶାଶେ ଓ ଭଲପାଏ । ସେମାନଙ୍କ
ଭିତରେ ଥିଲେ ଶକ୍ତି, ସୁମାଳ, ଶରତ ଓ ଆହୁରି ତେବେ । ଗୋଟିଏ ଘଣତ
ମୋର ମନେପଡ଼େ । ସେତେବେଳକୁ ମୁଁ ଥାଏ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ
ସଂସ୍କୃତ ସଚିବ । ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳ ସାଂସ୍କୃତିକ କେନ୍ଦ୍ରର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଆୟୋଜନ
କରିଥାନ୍ତି ଏକ କବିତାପାଠ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ । ଏଥରେ ଶରତ ଓ ସୁମାଳଙ୍କ
ସମେତ ଆମ ପିତ୍ତର ବହୁ ବଙ୍ଗଳା କବି ଭାଗ ନେଇଥିଲେ । ଉପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ଥିଲେ ନୀରେନଦା' । ଏହା ଥିଲା ଏକ ଅଭ୍ୟାଳୀ ଏକାଠିଷ୍ଠବା । ଏଥିରେ
ବଙ୍ଗଳା ତଥା ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ନୂଆ ସବ ଓ ଗତି ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା
ହୋଇଥିଲା ।

କେନ୍ଦ୍ର ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ପୁରସ୍କାରପ୍ରାୟ ମୋ' କବିତା ବିଷୟରେ ଶବ୍ଦର ଆଜାଶୀ'ର ବଙ୍ଗଳା ଅନୁବାଦ କରିଥିଲେ କବି-ଶିଖନ୍ୟାସିଙ୍କ ତପନ ବଦୋପାଧ୍ୟେ, ଯାହାକୁ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ଏକାଡେମୀ ସେ ମଧ୍ୟ ଅନୁବାଦ ଓ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ମୋର 'ନିର୍ବଚିତ କବିତା' ପାଖାପାଖୁ ସେହି ସମୟରେ ମୋର ଅନ୍ୟ ଏକ କବିତା ହିଁ 'ପଞ୍ଚ ଅପେକ୍ଷା କରେ'ର ଅନୁବାଦ କରିଥିଲେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଗ୍ରିହୋତ୍ରୀ (ଆମାତର ଦ୍ୱିତୀୟକ କବଯିତ୍ରୀ), ଯାହାଙ୍କର ଓଡ଼ିଆ ଓ ବଙ୍ଗଳା-ଉତ୍ତର ଭାଷାରେ ବେଶ ଦଖଲ ଥିଲା) ।

ବହୁଟି ‘ପ୍ରମା’ ପ୍ରକାଶନୀ ସଂସ୍ଥା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ନୀରେନଦ

ନୀରେତ୍ରନାଥ କଞ୍ଚବର୍ଗଙ୍କ ଜନ୍ମ
୧୯୨୪ରେ, ଅବିଭକ୍ତ ବଜାର
ପରିଦ୍ୱାରା ଗାଁ ବର୍ଷ
ବୟସରେ, ୧୯୫୪ରେ ପ୍ରକାଶ
ପାଏ ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ କବିତା
ବହି ‘ନୀଳ ନିର୍ଜନ’ । ସାଧାରଣ
ପାଠିକାପାଠକଙ୍କ ମୁହଁମୁହଁ

ଆଜି ରଚିତ ତାଙ୍କର ବୁଦ୍ଧି କୃବିତା, ଯହିରୁ କେତୋଟି – ‘ଉଲଙ୍ଘ ରାଜା’, ‘ଅମଳକାନ୍ତି ଗୋଦୁର ହୋତେ ଚେଯେଛିଲ’ ଓ ‘କଳକାତାର ଯିଶୁ’। ପ୍ରକାଶିତ ପ୍ରମୁଖ କବିତାଗୁଡ଼ି: ‘ନୀଳ ନିର୍ଜନ’, ‘ନୀରକ୍ତ କରବୀ’, ‘ଅନ୍ଧକାର ବାରତା’, ‘ସମୟ ବଢ଼ୋ କମ୍’, ‘ପୁଣିଯେ ପଢ଼ାଇ ଆଗେ’, ‘ଉଲଙ୍ଘ ରାଜା’, ‘ପାହାଡ଼ୀ ବିଛେ’ ଓ ‘ଭାଲୋବାସା ମନବାସ’। ନୀରେତ୍ର ଥିଲେ ‘ଆନନ୍ଦମେଳା’ ଓ ‘ଦେଶ’ର ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ସମ୍ପାଦକ, ଥିଲେ ‘ବାଂଲା ଏକାଡେମୀ’ର ସଭାପତି ‘କେନ୍ଦ୍ର ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ପୁରସ୍କାର’ (୧୯୪୪ରେ ‘ଉଲଙ୍ଘ ରାଜା’ କବିତା ପୁସ୍ତକ ପାଇଁ), ‘ଆନନ୍ଦ ପୁରସ୍କାର’ ଓ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତବଜା ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସାରସ୍ଵତ ସମ୍ବାନ୍ଦ ‘ବଜିବିଭୂଷଣ’ (୨୦୧୭)ରେ ସେ ବିତ୍ତିଷ୍ଠିତ ବଜା ଭାଷାର ଏହି ଜନବାଦୀ କବିଙ୍କର ଇହଳୀଲା ସାଙ୍ଗ ହେଇଛି ୨୭ ଡିସେମ୍ବର ୨୦୧୮ର ମୂରବୀଶୁନ୍ୟ ହୋଇଛି ବଜାଲା କବିତା।

ନୀରେନ୍ଦ୍ରା'ଙ୍କୁ ମୁଁ ଯେପରି ଜାଣେ

ଏସବୁ ବସି ଦେଖୁଥିଲେ ଓ ଖୁବ ତାରିଣ୍ଡ କରିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଆ
ଓ ବଙ୍ଗଳା-ଏଇ ଦୁଇ ଭଗିନୀ-ଭାଷା ମଧ୍ୟରେ ଅଧିକରୁ
ଅଧିକ ପୁଣ୍ୟକ ଅନୁବାଦ ହେବା ଉପରେ ସେ ଜୋର
ଦେଉଥିଲେ ।

ଦିନକର କଥା ମନକୁ ଆସେ । ୧୯୪୭ର
ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ‘ଆନପିଠୀ ପୂର୍ବାର’ ଗ୍ରହଣ କଲି,
ମୋଡେଶୁଭେଦ୍ରା ଜଣାଇବାକୁ ଏକ ବନ୍ଧୁମିଳନର ଆୟୋଜନ
ହୋଇଥିଲା । ସେଇ ଅବସରରେ ବନ୍ଦୁ ଖ୍ୟାତନାମା କବି
ଉପଚିହ୍ନ ଥିଲେ । ଥିଲେ କବି ଅନ୍ଦାଶାଙ୍କର, ରାମକୃଷ୍ଣ
ମିଶନର ଲୋକେଶ୍ଵରାନନ୍ଦ ଓ ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳ ସାଂପ୍ରତିକ କେନ୍ଦ୍ର
। ଏଇ ସମାବେଶକୁ କେବେ ବି ମୁଁ ଭୁଲି ପାରିବି ନାହିଁ, କାରଣ
କବି ଓ ସାରବ୍ଧତ ସଂଗଠନ ସାରା କୋଣସି ଅଭିନନ୍ଦନ ପର୍ବତ
ପର୍ବତ ଏହି ଥିଲା ମୋର ପଥମ ସମର୍ଜନା ।

ଏକ ଘଟଣା, ଯାହା ମୋ' ସୁତିକୁ ଗଭାର ଭାବେ ଆଛନ୍ତି
ହା ଥିଲା ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଆୟୋଜିତ 'ୟୁବ କବି ସମ୍ମେଲନ' ।
ପାଞ୍ଚଙ୍ଗ ବଙ୍ଗଳା ଓ ପାଞ୍ଚଙ୍ଗ ଓଡ଼ିଆ କବି ଭାଗ ନେଇଥିଲେ ।
କବିଙ୍କର ପଢ଼ିବାର ଥିଲା ନିଜର ଦୁଇଟି କିମ୍ବା ଡିମୋଟି କବିତା ।
' ଓ ଏଠି ନିଶ୍ଚୟ ଥିଲେ । ଏହି ଅବକାଶରେ ସେ ଆମ ଘରକୁ
ଥିଲେ ଓ ଆମେ ସାଙ୍ଗ ହେଇ ରାତ୍ରିଭୋଜନ କରିଥିଲୁ । ଏହା
ମୋ' ପାଇଁ ଥିଲା ଅବସ୍ଥାରଣୀୟ, କାରଣ ନାରେନ୍ଦ୍ରା'
ଆରେ ତାଙ୍କ ସବ୍ୟ ପ୍ରକାଶିତ କବିତା ବହିରୁ ଅନେକ କବିତା
ର ମୋତେ ଶୁଣାଇଥିଲେ (ବହିରୁ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଥିଲା 'ଜଙ୍ଗଲେ
ଦିମୀ') । ସେ ଜାରିଥିଲେଯେ କଥିତ ବଙ୍ଗଳା ମୁଁ ଭଲଭାବେ
, ଲିଖିତ ବଙ୍ଗଳା ବି ଆୟ୍ମେ ଆୟ୍ମେ ପଢ଼ିପାରେ, କିନ୍ତୁ କହିପାରେ
ନଚଳା ବଙ୍ଗଳାରେ କଥାଆଶା ଛଡ଼ା ।) କବିତା ପଡ଼ା ମଞ୍ଚରେ
ରଖୁଥିଲେ- 'ସାତାକାନ୍ତ, ଯଦି ମୋ' କବିତାର କୌଣସି
ମ ପୂରା ବୁଝିପାରୁନାହିଁ, ମୋତେ ଅଚାକାବ ଓ ମୁଁ ଭୁମକୁ
ଦି । ସୌଭାଗ୍ୟକୁ ସେ ପଢ଼ିଥିବା କବିତାରୁତିକୁ ମୁଁ ପ୍ରାୟ ବୁଝି

କବିତା ଏବଂ ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିବା ଦିନଟୁ ମୁଁ ସେହିକୁ ବିଥିଥିଲା । ଏତେ କମ ସମୟରେ ଅସମାନ୍ୟ ପ୍ରାଚୀୟ, ଓ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଭରା ତାଙ୍କ କବିତାକୁ ଝୁଖୁଇବାର ଉପକ୍ରମ ମୁଁ ରିବି ନାହିଁ । କିମ୍ବୁ ମୁଁ କଦମ୍ବି ସେହି କବି ମଣିଷଟିକୁ ଭୁଲି ପାରିବି ମୋ' ପାଇଁ ଥିଲେ ତାଙ୍କ କବିତାଟୁ ତେର ବଡ଼ । ଶକ୍ତି ଓ ମୁନାଳ୍ଲାଢ଼ି ବେଗାବେଳୀ ତାଲିଗଲେ । ସୁନୀଳ ଓ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଏକବା ଯୁଗେରାଗ ବୁଲିଯିବାର ସ୍ଥିତି ହେଉ ବା ସେ ସାହିତ୍ୟ ୧ ସଭାପତି ଥିବା ବର୍ଷଗୁଡ଼ିକରେ ତାଙ୍କ ସହ ଥିବା ମୋର ସମ୍ପର୍କ ସାଥେ ବିଶ୍ଵତ ହେବାର ନୁହେଁ । ଯେପରି ବିଶ୍ଵତ ହେବାର ନୁହେଁ, ୫ ଶକ୍ତିଦା' ବା ଏବେବେବେ ଚାଲିଯାଇଥିବା ନାଗେନଦୀ'ଙ୍କ ସହ ମୋର ଅନୁଭୂତିଭାବ ଦିନଗୁଡ଼ିକ । ନାଗେନଦୀ'ଙ୍କ ପରଲୋକରେ ବଜଳା କବିତା ତା'ର ଅନ୍ୟତଃ ମହାନ ସ୍ଵରକୁ ହରାଇଲା ଓ ମୁଁ ମୋର ଅତିପିକ୍ରିୟ ଜଣେ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଦୁ ।

(‘Nirentranath Chakravarty: As I know him’ର
ଓଡ଼ିଆ ରୂପାଳକ)

ଚୋରି ଯାଇଥୁବା ବାସ୍ତା

ଅ

ମିଶାର ଚିକାର ଶୁଣି ବୁଝଣ ବାଥରୁମରୁ ବେଢି ଆସିଲା । ନିଯୋଡ଼ ନିଦରେ ଶୋଇଥିଲା ଅମିଷା ସେ ବାଥରୁମ ଗଲାବେଳେ । ହଠାର କ'ଣ ହେଲା ? ଚିକାରଟା ମୁଣି ଏତେ ଭୟକ୍ଷର କାହିଁକି ? ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖିଲା କି ? ବୁଝଣ ଭଲି ଚାହିଁଲା ଅମିଷାରୁ । କେଶ ମୁକୁଳା, ଆଖି ଲାକୁଳାଲ । ଅଧିନିଦରେ । ଏକ ପ୍ରକାର ଥରୁଛି ସେ । ବୁଝଣ ନିଜେ ବି କୋର ସମ୍ମାନ ପାରୁଥିଲା ନିଜୁ । ସେ ବି ତ ନିଦରେ ଶୁଣୁଛା । ରାତି ବୁଝଣ ବସି ବୋଧେ । ବୁଝଣ ଅମିଷା ପାଖରେ ଯାଇ ବସିଲା । ତା' ହାତକୁ ଧରି ପଚାରିଲା-କ'ଣ ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖିଲା କି ?

- ତାହେଲେ କ'ଣ ପାଇଁ ଏହିତି ଚିକାର କଥୁଥିଲା ଶୁଣେ ?

- ଖାଲି ମୁଁ କୁହୁରୁ, ବୁମେ ବି ଚିକାର କରିବା ଉଚିତ ।

- ଏମିତି କ'ଣ ବୁଝୁତର କଥା ହେଲା ସେ ମୁଁ ରାତିରେ ନ ଶୋଇ ପଢ଼ୋଶାକୁ ହରାଇବା କରିବି ?

- ପଡ଼ୋଶ...ଫୁଲ, ଏକିଆ ପଢ଼ୋଶା ପାଇଁ ଯେ ଆଖିରୁ ନିଦ ଛଡ଼େଇ ନେଲେଣି, ପଚାରୁ ଭୋକ କହିଲେଣି, କେମିତି ବଞ୍ଚିବ କାଣିପାରୁନି ।

- ପଢ଼ୋଶ ମୁଣର କ'ଣ କଲେ ?

- କରିନାହାତି ? ଗୋର ସ୍ବରୁ କୋଇତିକାର ।

- ଆରେ ରୂପୁଣ୍ଡ ଏବି କେଉଁଠି ଶୁଣିବ, ତା ପରେ ଆରମ ହୋଇଯିବ ମହାବରତ । ପଢ଼ୋଶକୁ ଏମିତି ବୁଝନିମା । ସୁନ୍ଦିନ ପାଇଁ ଆମେ ସାଧାରଣ ହରିବା ।

- ବୁମେ ବୁଝ ବାକ ପାଖରେ । ମୁଁ ଯାଉଛି ଭାଦ୍ରାଯରେ ରହିବ ।

- ଅରୁଣ ବୁଝିରାନେଇ ଏ ରାତିଥର କଳହର କାରଣ, ପୁଣି ତାକୁ ନେଇ ହେବେ ମଗାଇବାର କାରଣ । କାଲି ତ ପଢ଼ୋଶିମଙ୍କ ସହ ଅମିଷା ବେଶ ଲାଗର କଥା ହେବା ହେବା ହେବା ।

- ଅରୁଣ ବୁଝିରାନେଇ ଏତେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାହିଁକି ? ଅମିଷାର ରାଗ ଦେଖି ତାକୁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ।

- ଅରୁଣ ବୁଝିରାନେଇ ଏତେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାହିଁକି ? ଅମିଷାର ରାଗ ଦେଖି ତାକୁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ।

- ଅରୁଣ ବୁଝିରାନେଇ ଏତେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାହିଁକି ? ଅମିଷାର ରାଗ ଦେଖି ତାକୁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ।

- ଅରୁଣ ବୁଝିରାନେଇ ଏତେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାହିଁକି ? ଅମିଷାର ରାଗ ଦେଖି ତାକୁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ।

- ଅରୁଣ ବୁଝିରାନେଇ ଏତେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାହିଁକି ? ଅମିଷାର ରାଗ ଦେଖି ତାକୁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ।

- ଅରୁଣ ବୁଝିରାନେଇ ଏତେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାହିଁକି ? ଅମିଷାର ରାଗ ଦେଖି ତାକୁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ।

- ଅରୁଣ ବୁଝିରାନେଇ ଏତେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାହିଁକି ? ଅମିଷାର ରାଗ ଦେଖି ତାକୁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ।

- ଅରୁଣ ବୁଝିରାନେଇ ଏତେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାହିଁକି ? ଅମିଷାର ରାଗ ଦେଖି ତାକୁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ।

- ଅରୁଣ ବୁଝିରାନେଇ ଏତେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାହିଁକି ? ଅମିଷାର ରାଗ ଦେଖି ତାକୁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ।

- ଅରୁଣ ବୁଝିରାନେଇ ଏତେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାହିଁକି ? ଅମିଷାର ରାଗ ଦେଖି ତାକୁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ।

- ଅରୁଣ ବୁଝିରାନେଇ ଏତେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କାହିଁକି ? ଅମିଷାର ରାଗ ଦେଖି ତାକୁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ପାଇଁ କାରଣଟା ।

ପଡ଼ୋଶିମଙ୍କ ପ୍ରଶନ୍ଦାରେ ରାତିପାଟି । ଭାବ ବେଶ ଜମି ଉଠୁଥିଲା । ସୁରକ୍ଷି ସୁରକ୍ଷିତ ଅବଶ୍ୟକ ମନେ ହେଉଥିଲା । ଆଜି ହଠାର ରାତି ଅଧରେ ... କ'ଣ ଏମିତି ହେଲା ?

ବୁଝଣ ଧୂମ ସରରେ ପଢ଼ାରିଲେ- କଥାଗା କହିଲେ ସିନା ଜାଣିବି ।

- ବୁମେ କ'ଣ ମଣିଷ କୁହୁ ? କଥାଗା ଆର କେମିତି କହିବି କି ?

- ଏ ଆଶ୍ରମିକ କଥା, ମୁଁ ତ ବାଧୁମ ଯାଇଥିଲି । ମୁମ ଚିକାର ଶୁଣି ଅଧି ପଢ଼ିପା । କହିବାର ଅଛି ପାଇଁ ପାଇଁ ପାଇଁ ।

- ବୁଝାପା ଶୋଇପି ? ମୋର ସ୍ବରୁ ଏଣେ ଗୋରି ହୋଇଗଲାଟି ଆଉ ମୁଁ ବୁଝାପା ଶୋଇପି ?

- କ'ଣ ଗୋର ହୋଇ ଆଉ କିମ୍ବା କାହିଁ କାହିଁ ବୁଝାପା ଶୋଇପି ?

- କଥା ଗୋର ହୋଇ ଆର କିମ୍ବା କାହିଁ ବୁଝାପା ଶୋଇପି ?

- କଥା ଗୋର ହୋଇ ଆର କିମ୍ବା କାହିଁ ବୁଝାପା ଶୋଇପି ?

- କଥା ଗୋର ହୋଇ ଆର କିମ୍ବା କାହିଁ ବୁଝାପା ଶୋଇପି ?

- କଥା ଗୋର ହୋଇ ଆର କିମ୍ବା କାହିଁ ବୁଝାପା ଶୋଇପି ?

- କଥା ଗୋର ହୋଇ ଆର କିମ୍ବା କାହିଁ ବୁଝାପା ଶୋଇପି ?

- କଥା ଗୋର ହୋଇ ଆର କିମ୍ବା କାହିଁ ବୁଝାପା ଶୋଇପି ?

- କଥା ଗୋର ହୋଇ ଆର କିମ୍ବା କାହିଁ ବୁଝାପା ଶୋଇପି ?

- କଥା ଗୋର ହୋଇ ଆର କିମ୍ବା କାହିଁ ବୁଝାପା ଶୋଇପି ?

- କଥା ଗୋର ହୋଇ ଆର କିମ୍ବା କାହିଁ ବୁଝାପା ଶୋଇପି ?

- କଥା ଗୋର ହୋଇ ଆର କିମ୍ବା କାହିଁ ବୁଝାପା ଶୋଇପି ?

- କଥା ଗୋର ହୋଇ ଆର କିମ୍ବା କାହିଁ ବୁଝାପା ଶୋଇପି ?

- କଥା ଗୋର ହୋଇ ଆର କିମ୍ବା କାହିଁ ବୁଝାପା ଶୋଇପି ?

- କଥା ଗୋର ହୋଇ ଆର କିମ୍ବା କାହିଁ ବୁଝାପା ଶୋଇପି ?

- କଥା ଗୋର ହୋଇ ଆର କିମ୍ବା କାହିଁ ବୁଝାପା ଶୋଇପି ?

- କଥା ଗୋର ହୋଇ ଆର କିମ୍ବା କାହିଁ ବୁଝାପା ଶୋଇପି ?

- କଥା ଗୋର ହୋଇ ଆର କିମ୍ବା କାହିଁ ବୁଝାପା ଶୋଇପି ?

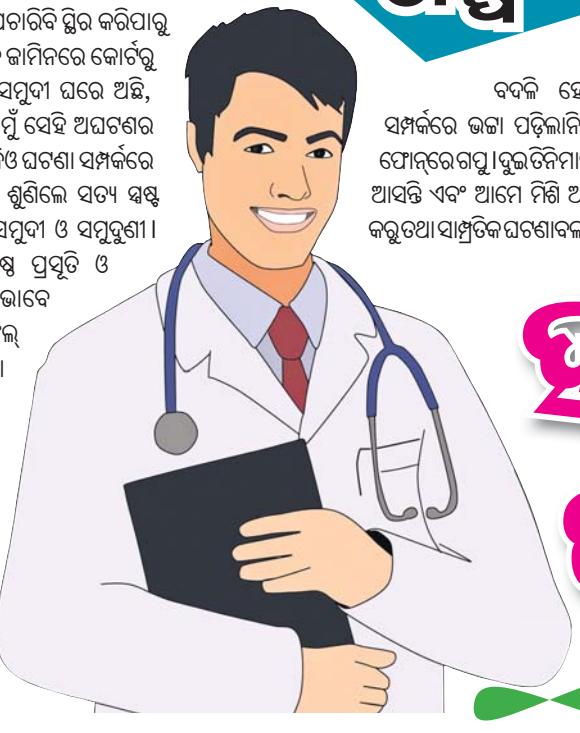
ମତେ ଖୁବ୍ ଅଛୁଆ ଲାଗୁଥିଲା । କଥାଟା କେମିତି ପଚାରିବି ସ୍ଥିର କରିପାରୁ
ନ ଥିଲି । ଦାର୍ଢିଦିନ ପରେ ଦେଖା । ତିନିଦିନ ତଳେ ଜାମିନରେ କୋର୍ଟରୁ
ଆସିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସମୟ ପୂର୍ବରୁ ଫୋନ୍ କରିଥିଲେ, ‘ସମୁଦୀ ଘରେ ଅଛି,
ଆସ ଦେଖାହେବା ।’ ଡେରି ବି ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ଅବଶ୍ୟ ମୁଁ ସେହି ଅଗ୍ରଚଣର
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ପଚାରି ବୁଝିବା ନୁହୁଥିଲା । ଯଦିଓ ଘଟେ ସମ୍ପର୍କରେ
ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣିଥିଲା, ହେଲେ ତାଙ୍କୁ କଥାଟା ଶୁଣିଲେ ସତ୍ୟ ଦକ୍ଷ
ହୋଇଯିବ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ବସିଥିଲେ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ, ସମୁଦୀ ଓ ସମୁଦ୍ରଣୀ ।
ଏ ଦେଇ କାହାର ବିମାନ ତିରି । ଉପିଷ୍ଠ ପାପି ।

ଦେ ହେଲୋ ଡାଙ୍ଗୁ ରୁକ୍ଷମାତ୍ର ହାତ୍ରୀ । ବରଷା ପ୍ରିୟ
ସ୍ଵରୂପୋଗ ବିଶେଷଜ୍ଞ । ଜଣେ ଅଭିଜ୍ଞ ଡାକ୍ତର ଭାବେ
ଜଣାଶୁଣା । କୌଣସି ରୋଗ ତିକିଷାରେ ସେ ଫେଲୁ
ମାରିଥିବା କେହି କେବେ ଶୁଣିନାହାନ୍ତି । ତିକିଷା
ସେବାରେ ସେ ଅସମ୍ଭବକୁ ସମ୍ଭବ କରନ୍ତି । ତାଙ୍କ
ହାତ ବାଜିଲେ ଯେକୌଣସି ରୋଗୀ ଆରୋଗ୍ୟ
ହେବା ପ୍ରାୟ ନିଶ୍ଚିତ । ସେଥିପାଇଁ ଏହି ଅନିଦିବସୀ
ଅଞ୍ଚଳରେ ସେ ବ୍ରିତୀୟ ଜନ୍ମର ଚାପେ ସନ୍ଧାନିତ
ହୁଅନ୍ତି । ତାଙ୍କର ହସହସ ମୁହଁ, ଅମାଯିକ
ବ୍ୟବହାର, ବନ୍ଧୁବସଳତା, ମନୀଷପଣିଆ ମୁହଁ
କରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ । ରୋଗୀ ସହ ସେ ଯେଉଁଳି
ସାଙ୍ଗ ଭଲି ମିଶନ୍ତି, ଯଥେଷ୍ଟ ମାନସିକ ସହାୟତା
ଦିଅନ୍ତି, ସେଥିରେ ତା'ର ଅଧା ରୋଗ ଭଲ
ହୋଇଯାଏ । ଏହି ଅଂଚଳରେ ସେ ଦାର୍ଯ୍ୟ ୫୫
ବର୍ଷ ଧରି ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟ କଲା ପରେ ତିନିବର୍ଷ ତଳେ
ଖୁବ୍ ଖୁବ୍ ହେଲାନ୍ତି । ୧୨୦ ହର୍ଷ ରେ ତାଙ୍କୁ ୫୧ ବର୍ଷ

ବ୍ୟାପକ ଜ୍ଞାନକୁ ଏହାର ବିଷ୍ଣୁ ପରିଚୟ ଦେଖିଲୁ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ
ନେଇଛନ୍ତି । ସେ ଜଣେ ବରିଷ୍ଠ ଶିଶୁଗୋର ବିଶେଷଜ୍ଞ । ଅବସର ପରେ
ଆଦିବାସୀ ଲୋକେ ତାଙ୍କୁ ସୋଠରେ ରହି ପୂର୍ବ ପରି ଚିକିତ୍ସା ସେବା
ଯୋଗାଇବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ । ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ଏହାଜ ନ ପାରି
ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ ନିଜର ଏକ କିମିକ । ଦିନରାତି ରୋଗୀ ଆସନ୍ତି । ଉପଯୁକ୍ତ
ଚିକିତ୍ସା ସେବା ପାଇଁ ଆଗୋଗ୍ୟ ହୋଇ ହସହସ ମୁହଁରେ ଫେରନ୍ତି ।
ରୋଗୀର ହସହସ ମୁହଁ ଓ ଆନୁସତ୍ତୋଷ ଦେଖ ଦିନରାତି ପରିଶ୍ରମ କରି
ବି କ୍ଳାନ୍ତ ଅନୁଭବ କରନ୍ତିନି କି ବିରକ୍ତ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି ତାଙ୍କୁର ରଘୁନାଥ ।

ତିକେ ଅବସର ମିଳିଲେ ରଘୁନାଥ ଲେଖ ବସନ୍ତ ଗଛ, ପ୍ରବନ୍ଧ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ
ଲେଖା । ସେ ଏକାଧାରରେ ଜଣେ ଭଲ ଗାସ୍ତିକ, ପ୍ରାବନ୍ଧିକ, ପ୍ରୁମକାର ଓ
ଜୀବନୀ ଲେଖକ ଭାବେ ଜଣାଶୁଣା । ବାସ୍ତବରେ ତାଙ୍କ ଭିତରେ ଯେଉଁକି
ତାଙ୍କର ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ଭିତରେ ରହିଥିଲା, ସେତିକି ସାହିତ୍ୟକତା । ହେଲେ ଚିକିତ୍ସା
ସେବାରେ ରହି ଅଧିକ ସମୟ ଦେଇ ପାରନ୍ତି ଲେଖାଲେଖରେ । ତଥାପି
ତାଙ୍କର କେତେକ ଗଳ, ପ୍ରୁମଳେଖ ଓ ଜୀବନୀ ପୁସ୍ତକ ପାଠକମାନଙ୍କ ଭିତରେ
ଚର୍ଚି ହୋଇଛନ୍ତି । ଏଥାପାଇଁ ସେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂକ୍ଷିତ ଅନୁଷ୍ଠାନ
ପକ୍ଷର ସନ୍ଧାନିଟ ହୋଇଛନ୍ତି । ନିକଟରେ ରାଜ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ଦ୍ୱାରା
ସମର୍ପିତ ହୋଇଛନ୍ତି । ମୋ' ସହିତ ତାଙ୍କର ପରିଚିତ ହୋଇଥିଲା । ୧୯ ବର୍ଷ
ତଳେ । ଆମ ଅଞ୍ଚଳରେ ତାଙ୍କ ଘର । ମୋ' ସ୍ଵା ସେଇ ଆଦିବାସୀ ଅଞ୍ଚଳରେ
ସରକାରୀ ଚାକିରିରେ ଯୋଗ ଦେବା ପରେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ସଂଶ୍ରଣରେ ଆସିଥିଲା ।
ଦିନ ଆସିଲା, ଆମେ ଦୁହଁ ଅହରହ ମିଶି ରହିଲୁ । ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତ,
ସମୟଦ, ରାଜନ୍ୟତି, ଅଧିନାୟ, ଅସହାୟ ଆଦିବାସୀ ମିଶର ଅବସ୍ଥା-ବ୍ୟବସ୍ଥା
ଓ ପ୍ରଶାସନିକ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା ହଁ ଆମ ଭିତରେ କଥାବାର୍ତ୍ତାର

ସୁରେଶୀଠାରୁ ଅଛୁ ଦୂରରେ ଝିଅଟି ବସିଥିଲା
ସମ୍ବୁଦ୍ଧକଳରେ ଏକୁଆଟା । ଦେଖିବାକୁ ଗୋରା ଆଉ
ସୁଦର ଥିଲା । ଗାଡ଼ ନାଳରଙ୍ଗର ସାନୁଆର ସାଙ୍ଗକୁ
ଆକାଶୀ ରଙ୍ଗର କମିଳା । ତା' ସହିତ ସ୍ୟାହି ରଙ୍ଗର
ଓଡ଼ଣି । ଖୁବ ମାନୁଥିଲା ତାକୁ । ସମ୍ବୁଦ୍ଧ ନାଳ
ରଙ୍ଗ ସହିତ ତା'ର ପୋଷାକ ଯେମିତି ଖାପ ଖାଇ
ଯାଉଥିଲା । ବେଳେବେଳେ ଚାହୁଁଥିଲା । ସମ୍ବୁଦ୍ଧ
ନାଳ ଜଳରାଶି ଆଡ଼ନ୍ତି, ମାଡ଼ି ଆସୁଥିବା ମାଳମାଳ
ତେଉ ଆଡ଼କୁ ଏବଂ ତେଉ ଛାଡ଼ି ଯାଉଥିବା ଧଳାଧଳା
ଫେଶଗୁଡ଼କ ଆଡ଼କୁ । ଆଉ ବେଳେବେଳେ
ଚାହୁଁଥିଲା ସୁରେଶ ବସିଥିବା ଜାଗା ଆଡ଼କୁ ।
ସୁରେଶକୁ ଲାଗୁଥିଲା, ସତେ ଯେମିତି ସେ
ତାକୁ ହିଁ ଚାହୁଁଛା । ସେହି ଚାହିଁବା ଭିତରେ
ବେଳେବେଳେ ସ୍ୱର୍ଗଥିଲା ନିରୋଳା ମିଠା ହସା ।
ତା' ହସାରୁ ସତେଯେମିତି ମହୁ ଝରୁଥିଲା । ସୁରେଶ
ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଥିଲା । ତା' ଆଖିରେ ଆଖି
ମିଶାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲା । ବେଶ ସୁଦର ଦୁଇଟି
ଆଖି, ଡଳଡଳ ସୁଦର ସୁନାଳ । ସତେଯେମିତି ସେ
ଆଖିରେ ଭରିରହିଛି ଅନେକ ଅନୁହା କଥା, ଅକୁହା

ମ୍ୟାନ୍‌ମେର କିପାଳ

ଗୀତାନ୍ତି କୁଳାଚିର ରାଜ୍ଯପତି

ବୁଝୁଏ । ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକୁଳ ଶିକ୍ଷାୟିଦ ମୁଁ ବୁଝିପାରୁନ ଥଲି । ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି, ସମାଜରେ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲିଛି-ସାମାଜିକ, ଅସାମାଜିକ, ଦୂର୍ମାତ୍ରି, ଭୃକ୍ଷାତାର, ହତ୍ୟା, ବିଳାକ୍ଷାର, ଲୁଣ୍ଠନ ଜୟାଦି । ହେଲେ ଯାହା ଉପରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଅଭିଯୋଗ ହୁଏ, ତାହା ଆଜନ ଆଖୁକୁ ଆସେ !

ଏକ ବେଆଇନ ଗର୍ଭପାତ କେସର ଅଭିଯୋଗ ଥିଲା ଡାକ୍ତର ରମ୍ୟନାଥଙ୍କ ନାଁରେ । ଉନ୍ତା ଅଦିବାସୀ ଅଞ୍ଚଳରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଜଣେ ପ୍ରଶାସନିକ ଅଧିକାରୀ ରଞ୍ଜନ ଶତ୍ରୁପଥୀ । ଏକୋଣ ବର୍ଷ ବନସ୍ବି ପାଇଁ ମତି ଅଗ୍ରିମା ପାଇଁ ମତି ପାଇଁ

ଏକ ପ୍ରେସର୍ ଜାଗାଟ ଦୋଷର ପରିମାଣ ଦ୍ୱାରା ତୁଳନା
ରହୁଥାଇଲୁ ନାହିଁ । ଉଠୁ ଆଦିବାସୀ ଅଞ୍ଚଳରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଜଣେ
ପ୍ରଶାସନିକ ଅଧିକାରୀ ରଙ୍ଗନ ଶତପଥୀ । ଏକୋଳଶ ବର୍ଷ ବରଷ
ତାଙ୍କ ପତ୍ର ଅମିତା ତାଙ୍କ ଘରକ ବାସନ

ତାଙ୍କ ପୁଣ୍ଡ ଧର୍ମା ତାଙ୍କ ଘରମୁଁ ବାସନ
ମାଜିବାକୁ ଆସୁଥିବା ଜଣେ ୧୯ବର୍ଷ ବୟବେ
ଅସହାୟ ଆଦିବାସୀ ନାବାଲିକାକୁ ଅମିତ
କୁଆଡ଼େ ଭଲ ପାଇଥିଲା ଓ ତାକୁ ବାହା
ହେବାକୁ ପ୍ରତିଶୃତି ଦେଇ ସବୁଦିନେ ତା' ସହ
ଯୌନ ସଂପକ ପ୍ଲାପନ କରୁଥିଲା । କିଛିଦିନ
ପରେ ଦେଖାଗଲା, ଝିଅଟି ସାତ ମାସର
ଗର୍ଭବତୀ । ଆଦିବାସୀ ସମାଜର ସଭା
ବସିଲା । ଏ ବିଷୟରେ ବ୍ୟାପକ ଆଲୋଚନା
ପରେ ଫଳସଲା ହେଲା ଯେ, ଅମିତ କୋଡ଼ିଏ
ହେଜାର ଟଙ୍କା ଜରିମାନା ଦେବା ସହ ଝିଅଟିର
ଗର୍ଭମଣ୍ଡ କରିବାର ଦାଯିତ୍ବ ନେବା । ଏଥରେ
ଉଭୟ ପକ୍ଷ ରାଜି ହେଲେ ।

ଥିମଭୁ ନାଜ୍ କାରାଗେ ସେହି ନାବାଳକା
ଓ ତା' ବାପା ମା'ଙ୍କୁ ଧରି ଡାକ୍ତର ଓ
ଦୋଷରେ ଚାଲିବାରେ ଦେଖିଲା

କିନିକରେ । ଏଉଳି ଏକ ସମେଦନଶୀଳ ମାମଲାରେ ସେ କିଛି କରିପାରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ବୁଝାଇ କହିଲେ ରଘୁନାଥ । ହେଲେ ଅମିତ ଓ ନାବାଲିକାଙ୍କ ମା'ବାପାଙ୍କ ଅନୁନୟ ଓ ଆଖୁର ଲୁହ ତାଙ୍କୁ କିଛି ଭାବିବାକୁ ବାଧ କରିଥିଲା । ତାଙ୍କ ଭିତରର ମାନବିକତା ଜାଗି ଉଠିଲା । ସେ ଆଜିର ସମାଜ ଆଡ଼େ ଆଖୁ ବୁଲେଇଲେ । ଏଉଳି ଘଣଶା କୌଣସି ଅବିବାହିତା ହିଅ ଓ ତା' ପରିବାରର ମାନ ସମ୍ମାନ ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଖୁନ୍ତିନ କରିଦିବା । ସମାଜର ବଡ଼ଦାଣ୍ଡରେ ମୁଣ୍ଡଚେକି ତାଲିବାକୁ ସେମାନଙ୍କର ଶକ୍ତି ନ ଥାଏ । ଦେଲେଦେଲେ ସେହି ଅବିବାହିତା ହିଅ ଓ ତା' ପରିବାରର ଲୋକେ ସମାଜର କୁସ୍ତାରନେ ସହି ନ ପାରି ସମୁହ ଆହୁତ୍ୟା କରିବସନ୍ତି । ସମାଜରେ ଶୋଷ ହୋଇଯାଏ ସେହି ପରିବାରର ଜୀବନ ।...

ନାବଳକାଙ୍କ ମା ବାପା ଏକ ରୁକ୍ଷପତ୍ର ଲେଖିଦେବା ପରେ ତାଙ୍କର
ରଘୁନାଥ ରାଜି ହୋଇ ଗର୍ଭନଷ୍ଟ କରିଥିଲେ ।

ଏହାର ଚନ୍ଦନ ପରେ ହୋତ ପୋଲିସ ପଥଞ୍ଜ ଗରଫ କରିଥିଲା । ଡାକ୍ତର ରମ୍ବନାଥଙ୍କୁ ଅମିତ ପ୍ରମାଣ ନଷ୍ଟ କରିଦେଇଥିବାରୁ ନିଜକୁ ସାଧିନ ମନେ କରିଥିଲା । ଓ ଝିଅର ପରିବାରକୁ ନିର୍ବାରିତ କୋଡ଼ିଏ ହଜାର ଟଙ୍କା ଦେଇ ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ଆଦିଶାସନାମେ ମିଳିତ ହୋଇ ଅମିତ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆନାରେ ଏତିଲା ଦେଇଥିଲେ । ଆନାବାବୁ ଅମିତଙ୍କୁ ଗିରଫ କରି ତଦନ୍ତ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଆଉ ତା' କୁର୍ମର ପ୍ରମାଣ ନଷ୍ଟ କରିଥିବା ଅଭିଯୋଗରେ ଡାକ୍ତର ରମ୍ବନାଥଙ୍କୁ ଗିରଫ କରି କୋର୍ଟ ବାଲାଣ କରିଥିଲା ।

- କୋରିଆପଳା, ଓଡ଼ପଦା, ପଢାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରପଢା

ପ୍ରକାଶକ

ଭାଷା-ୟାହାକୁ ବୁଝେ
ଏତେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମୁଣ୍ଡେଁ
ଛିଅଟି ଏକୁଚିଆ ହଁ
ବିଥିଲା । ତା' ପାଖରେ କେହି
ଦେଖାଯାଉ ନ ଥିଲେ । ସେତେବେଳକୁ
ସେ ଛିଅଟି ପାଇଁ, ତା' ଆଖିର
ଭାଷା ପାଇଁ ସୁରେଣ ମୋହଗସ୍ତ
ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଭାବିଲା ତା'
ପାଖକୁ ଯିବ । ତା' ସହିତ କଥା

ଲ୍ୟୁ ଗନ୍ଧ
ମରିଯାଦା ଶରୀର

ହେବ ତା' ଆଖିର ଭାଷା ବୁଝିବାକୁ
ଚେଷ୍ଟା କରିବ । ନୀଳ ସାଗରର
ସୁଧାର୍ପ ଜଳଗାଶି ଉପରେ ଏବଂ
ସେ ଦସିଥିବା ଜାଗା ଆଡ଼କୁ
ଲମି ଆସୁଥିବା ତା'ର ଦୃଷ୍ଟି
ବିଷୟରେ ତା'ଠାରୁ ପଚାରି

ବୁଝେ ବା ତା' ଆଖିର ଭାଷା
ହିତ ତା' ମନର ଭାଷା
ପଢ଼ିବାକୁ ପ୍ରସ୍ଥାସ କରିବ । କାରଣ
ସେ ଟେଲିଚିର ବୌଦ୍ଧର୍ୟର ଆଉ
ଦୃଷ୍ଟିର ପଚାତର ନ ଥିଲା ।

ମନର ଅନ୍ତକ ଆଶା ଆଉ
ଉଦ୍‌ବନ୍ଧା ନେଇ ତା' ପାଖକୁ ଯିବା
ପାଇଁ ଆଗେଇବା ବେଳକୁ ସୁରେଶ
ଦେଖୁଣ୍ଟା, ଜଣେ ଦଶ ବାର ବର୍ଷର
ପୁଅ ତା' ପାଖରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା।
ତା' ପାଖକୁ ଲାଗି ଠିଆ ହୋଇ
ପଚାଇଲା, “ଅପା, ଏବେ ଯିବା ?
ବହୁତ ଡେଇ ହେଇଗଲାଣି।” ସେ
‘ହୁଁ ଲୋକି ହେବି କିମ୍ବା

ପିଲାଟି ତାକୁ ଉଠିବାରେ
ସାହାଯ୍ୟ କଲା । ସେ ସମ୍ମୂହୀ
ଭାବରେ ଠିଆ ହୋଇ
ତା'ର ଦ୍ରେସ ସଜ୍ଜିବାକୁ
ଲାଗିଲା । ସେତେବେଳକୁ

ପୁରେଶ ଯାଇ ତା' ପାଖରେ ପହଞ୍ଚୁପାଲଥିଲା । ପୁଣି
ଥରେ ସମ୍ବୁଦ୍ଧ ଆହୁରୁ ଦୃଷ୍ଟି ପକାଇ ଝିଅଟି ଚାଲିବାକୁ
ଆରମ୍ଭ କଲା ପିଲାଟିର ହାତ ଧରି ତା' ପଛେପଛେ ।
ସୁରେଶ ଆଉ ଘୋର୍ଯ୍ୟ ଧରିଯାଇଲା ନାହିଁ । ପିଲାଟିକୁ
ପବାରିଦେଲା, “ବାବୁ ଏ କ'ଣ ତୁମ ଭାଙ୍ଗା ?”
ପିଲାଟି କହିଲା, “ହଁ ଆଜ୍ଞା, ଜନ୍ମରୁ ଦୃଷ୍ଟିହାନା । କିନ୍ତୁ
ସବୁଦିନେ ଏଇ ସମୟରେ ସମ୍ବୁଦ୍ଧକାଳୁ ଥାଏସେ । ଏଠି
ଘାଣ୍ଧାଏ ବସେ । ତା' ପରେ ଫେରିଯାଏ । ଏଠି ବସିରହି
ସେ ଖୁବ ଖୁସିଖୁସି । ମୁଁ ହଁ ତାକୁ ନିତି ନବାଆଶିବା
କରେ ।” ପିଲାଟିର କଥା ଶୁଣି ଝିଅଟି ପଚାରିଲା,
“କିଏ କିରେ ପିଶୁ ?” ପିଲାଟି କହିଲା, “ନାହିଁ ଅପା,
କେହି ନାହେଁ । ଏମିତି ଜଣେ ବାବୁ ପଚାରୁଥିଲେ ।”

ତା' ପରେ ସେ ଦୁଇଛେ ଆଗେଇଗଲେ ସୁରେଶ
ଆଡ଼ିକୁ ପଛକରି । ସୁରେଶର ଦୃଷ୍ଟି ଲିମି ଯାଇଥିଲା
ହିଣ୍ଡିଟିର ଅପ୍ଯୁନମାଶ ଗତି ଆଡ଼ିକୁ, ଦୂରରୁ ଦୂରକୁ—
ଆହିର ଦରକା ।

- ପ୍ରାକ୍ତନ ମୁଖ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ପରିବାର
କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ, ଓଡ଼ିଶା
'ନିମନ୍ତ୍ରଣ', ୮୯, ଶ୍ରୀନିଗର, ଲିଙ୍ଗରୋଡ଼, କଟକ-୧୭

ସାରାରାତି

ଡ. ଅବନୀ ପ୍ରଧାନ

କାହା ପାଇଁ ମୁଁ ଯେ ଲେଖୁବି କବିତା
କାହା ପାଇଁ ଜାଣେ ନାହିଁ
ତଥାପି ଲେଖୁବି ଅକୁହା କୋହଙ୍କୁ
ଆଖି ଲୁହ ଓଠୁଁ ପିଇ...॥

ମେଘ ଶ୍ରାବଣରେ, ଶ୍ରାବଣ ମେଘରେ
ସାରାରାତି ମୁଁ ଗୋ' ସାରାରାତି
ଦେହ ମନ ମୋର ଧୋଇ ପାରିଲାକି
ଶ୍ରାବଣ ଆଖୁରେ ମେଘ କାହିଁ
ମେଘ ନାହିଁ ସେ ଯେ ମେଘ ନାହିଁ॥

ହୃଦକଥା ମୋର ହୃଦେ ରହିଗଲା
ମେଘ ନାହିଁ ବୋଲି ମେଘ ନାହିଁ
କହି ପାରିଲିକି ଖୋଲି ପଦେ କଥା
ସାରାରାତି ମୁଁ ଯା ସାରାରାତି ?
କହିବାର କଥା କହିତ ହୁଏନା
ମନେମନେ କେବେ ପାଞ୍ଚଥିଲେ...॥

ଏମିତି କହିକି ? ମନ ଉପବନେ
ଛାଁ ଛାଁ ନିଆଁ ଲାଗିଯାଏ
ମନକଥା ମାନ ଦୁଇଗାରେ ସିନା
ଜଳି ପୋଡ଼ି ମରୁଆଏ ॥

— ମୋଟେଲ ଛକ, ଭଦ୍ରକ

ସ୍ଵପ୍ନ

ଆଭା ମିଶ୍ର

କାଳି ରାତିରେ...
ଦୂମକୁ ସ୍ଵପ୍ନରେ ଦେଖିଲି...
କେହି କୁଆଡ଼େ ନ ଥୁଲେ
ଅଥବା, ଦୂର ଆକାଶରେ
ଜନ୍ମଥିଲା, ତାରା ଥିଲା
ପୋଖରୀ ଦୂଢ଼ାରେ
କଇଁପୁଲ ଥରିଥିରି ହସୁଥିଲା
କେବାଣି କେଉଁଠି
ରଜନୀଗନ୍ଧାର ବାସ
ଛୁଟି ଆସୁଥିଲା ॥

ହଠାତ୍ ଦୂମକୁ ଏମିତି
ସାମାରେ ଦେଖୁ କାହିଁକି କେଜାଣି
ଖୁବ୍ ଖୁସି ହୋଇଗଲି
କିଛି ଅକୁହା କଥାକୁ
ଲୁଚେଇବାକୁ ଯାଇ
ଦେଇ କିଛି କହିଗଲି
ତା'ପରେ ଅପେକ୍ଷା କଲି
ଦୂମଠୁଁ କିଛି ଶୁଣିବି ବୋଲି !!

ଦୂମେ ବି କହିଲ ଅନେକ କଥା,
ଘର ପରିବାରର କଥା
ହାଟ ବଜାରର ହାଜରାର
ବହୁଥିବା ଦରଦାମ କଥା
କିନ୍ତୁ ରାଜନୀତି କଥା
ଦୂମ ଆମ ଜୀବନ ଜୀବିକା କଥା ॥

ଏମିତି ଏମିତି ରାତି ପାହିଗଲା...
ନିଜ ଭାଙ୍ଗିଲା
ଦୁହଁ ଆମେ ଫେରିଗଲେ
ନିଜ ନିଜ ଦୁନିଆକୁ
ହେଲେ, ନା ଦୂମକୁ ମୁଁ କହିପାରିଲି
ଯାହା କହିବାକୁ ରାହୁଥିଲ
ନା ଦୂମଠାରୁ ଶୁଣିପାରିଲି
ଯାହା ଶୁଣିବାକୁ ରାହୁଥିଲି ॥

— ଶ୍ରୀ ବିଭାଗ, ରାଜ୍ୟ ସତିବାଲ୍ୟ, ଭୁବନେଶ୍ୱର

ଅମଳକାନ୍ତି...

ଅମଳକାନ୍ତି ମୋର ବନ୍ଧୁ
ସାଙ୍ଗହେଇ ଆମେ ସ୍ଵରୂପରେ ପଦ୍ମଥିଲୁ
ସବୁଦିନେ ସେ ତେରିରେ ଆସେ ଶ୍ରେଣୀକୁ
ମନ ନିଧାନ ପଡ଼ାରେ...
ମାସ୍ତେ କିଛି ପଚାରିଲେ, କାଞ୍ଜଳିବାଞ୍ଜଳି ହେଇ
ଝରକା ଆଡ଼େ ଚାହିଁରେ ଏମିତିଯେ
ମନରେ ଦୟା ଆସେ ॥

ଆମ ଭିତରୁ କିଏ ରାହୁଥିଲା
ମାଷ୍ଟର ହବ, କିଏ ତାକୁ
କିଏ ବା ଓକିଲ...
ଅମଳକାନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଏଥାବୁ କିଛି ରାହୁ ନ ଥିଲା
ସେ ରାହୁଥିଲା ହେବାକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକ,
ବର୍ଷଣମୋଷ, କୁଆ କା'କା' ଅପରାହ୍ନର
ସଲଜ ଖର, ଯାହା ଲାଖୁଆଏ
ଚେନାଏ ହସ ପରି ଜାମ, ଜାମରୋକ ପଡ଼ରେ ॥

ଆମ ଭିତରୁ କିଏ ମାଷ୍ଟର ହେଲା,
କିଏ ତାକୁ, କିଏ ବା ହେଲା ଓକିଲ
ଅମଳକାନ୍ତି କିନ୍ତୁ ହେଇ ପାରିଲାନି ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକ
ହେଲା, ଜଣେ ମେଶିନବାଲା
ଅନ୍ଧାରୁଆ ଏକ ଛାପାଖାନାରେ ॥

ନୀରେଦ୍ରନାଥ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ

ବେଳେବେଳେ ମୋତେ ଭେଟିବାକୁ
ସେ ଘରକୁ ଆସେ...
ସାଙ୍ଗ ହେଇ ଆମେ ତାହା ପିଲ
ଆକୁରୁବାକୁ କେତେ ଗପେ
ଗପି ସାରି କହେ-ଭାଇ, ଉଠୁଟି ତେବେ !
ଦୁଆର ଯାଏ ଆସି
ତାକୁ ମୁଁ ବଲେଇ ଦିଏ ॥

ଆମ ଭିତରୁ ଯିଏ ମାଷ୍ଟର ହେଲା
ଅଳ୍କେଶରେ ହେଇ ପାରିଥା'ତା ଭାକୁର
ଯିଏ ତାକୁର ହେଲା, ଓକିଲ ହେଇଥିଲେ
ବେଶୀ କିଛି କ୍ଷତି ହେଇ ନ ଥା'ତା !
ଆମେ ଯିଏ ଯାହା ରାହୁଥିଲୁ
ଅକୁରୁତେ ସେଇଯା ହେଲୁ, ଖାଲି
ଅମଳକାନ୍ତି ଛଡ଼ା, ଯିଏ
ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକ କଥା ଭାବିଭାବି
ରାହୁଥିଲା ହେବାକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକ ॥

(ମୂଳ ବଜନାରୁ ଅନୁବାଦ:
ଡ. ହୃଷ୍ଟାକେଶ ମନ୍ଦିର)

ରଷ୍ଟିକେଶ ମୁକ୍ତେଶ୍ୱର ଚୌଧୁରୀ

ରଷ୍ଟିକେଶରୁ ପାହାଡ଼ି ଗର୍ଭାଲ କେତେବାଟ ?
ଗର୍ଭାଲରୁ ଚାମୋଲି ? ଯୋଉଠି ସୋନ୍ଦୁ ରାତ୍ରି
ରହେ । ତମ ତାକୁ ଜାଣିଛ ?
ମୁଁ ତାକୁ ଜାଣିଛ,
ହେଲେ ଏ ଜୀବନ ତ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ନୁହେଁ ରଷ୍ଟିକେଶରୁ
ଗର୍ଭାଲ ଯିବା ପାଇଁ । ପୁଣି ଗର୍ଭାଲରୁ ଚାମୋଲି । କେବଳ
ଅନୁମତି ମିଳିଛି ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍ଗୁଳୀ ଯାଏ
ମୁଁ କାହିଁକି ସୋନ୍ଦୁ ରାତ୍ରି କଥା ବାରମ୍ବା
କିନ୍ତୁ ? ଭେଟିଥିଲି ରଷ୍ଟିକେଶରେ ? ଏମିତି ଜାଣ, ଅଜାଣତରେ
କେତେ ଜଣଙ୍କୁ ଦେଖିଛି, ଏହା ଦେଇଛି, ପୁଣି ଆସିଛି, ଅରଥର ହାତରେ
କେତେବେଳେ ଫୁଲଟିଏ ତ ଆଉ କେତେବେଳେ କଳମଟିଏ ଦେଇ କହିଛି:
କ୍ଷମା କରିଦିଅ, ମୁଁ ଏଠି କାହାକୁ ଜାଣିବାହିଁ । କେବଳ ସୋନ୍ଦୁ
ରାତ୍ରି ଛଢା !

କୁର୍ରା ଖୋଲିଲା ପରି ମୋର ଦମ ଆଉ
ଅହଂକାରକୁ ଗଜାକୁଳରେ ଛାହିଁଦେବି ? ଅପେକ୍ଷା
କରିବି ମୋ'ର ନିରାହତାକୁ ? ଛାଇପରି ଜଗି ରାହୁଥିବା
ମୋ'ର ନିଃସଙ୍ଗତା ? କେତେବେଳେ ଆସିବେ ଏମାନେ ?

ମୁଁ କେତେବେଳେ ଆଷାକନ
କରୁଛି ଏ ସାମିତି ଜୀବନରେ ?
ଏଠି ଲୟା, ଲୟା ଗଛ ତ ଆବୋରି ବସିଛନ୍ତି
ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡ ଉପର ବାଦଳ ଉତ୍ତାଇ ନେଇଛନ୍ତି
ଚଳମଳ ବିଶ୍ଵାସକୁ । ମୋତେ ସତରେ କାନ୍ଦ
ମାହୁଛି । ମୁଁ କ'ଣ ଦେଖୁପାରିବି ନାହିଁ
ସୋନ୍ଦୁ ରାତ୍ରିକୁ ?

- ପୃଷ୍ଠା ନଂ. ଏସ୍-୩୪, ଗୋପବନ୍ଧୁ ନଗରଛେଷ୍ଟ, ରାତରକେଳା

ଡେରି ହେଇନାହିଁ ସ୍ଵର୍ଣୀଲ କୁମାର ପାଣିଗ୍ରାହୀ

ଡେରି ହେଇନାହିଁ ବେଶି ।

ମୁଁ ଧୋଇ ଦେଇ
ଛଢାଇ ଦେବା ସବୁ ରଙ୍ଗ
ପୋଡ଼ିଦେବା ମୁଖ୍ୟାକୁ
ମୁଖ୍ୟ ଘସରା ସଂକାପକୁ
ମନରୁ ଦେବା ଲିଭାଇ ॥

ବରପ-ହୃଦୟକୁ
ଦେବା ଆସ
ଖରାର ପୀରତି ଛୁଆଁ
ଜୀବନର ଅଳିଦ୍ଵା ହଟାଇଦେବା
ଅନ୍ଧାରର ପରଦା
ତୋଳି ପିଞ୍ଜିଦେବା
ଓଠରୁ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକର
ଗୋଲାପୀ କୃତ୍ରିମତା ॥

ପାପୁଳିରେ ନୁହେଁ
ଆକାଶକୁ ଆଶି ରଖିବା
ବୁଝିରେ
ଦୁହୁଡ଼ିକୁ ଚିରିବା
ସତ୍ୟରେ ଶାରିତ ଆଖୁର
ମୁନରେ ।

ଜୀବନର ଗୀତ ହେଉ
ସବୁଜିମାର ମମର
ଓ ସକାଳର କାକଳି
ମଣିଷ ହେବାକୁ
ଡେରି ହେଇ ନ ଥା'
କେବେ ବି !
- ଧୁରାପଡ଼ା, ଅଙ୍ଗନପ୍ରତି-୨୨ ସାମ୍ବା,
ସମ୍ବଲପୁର-୧

ପାନଶାଳା

ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ରାଉଡ଼ରାୟ

ପାନଶାଳାଠାରୁ ଶୋଷରେ ଫେରିଲି ଯେବେ,
ପିଲିବା ପାଇଁକି ଦୂମକୁ ମାଗିଲି ପାଶି,
ନିଦୁଆ ଆଖୁରେ କବାଟ ଖୋଲିଲା ବେଳେ
ପିଟି ଲୋଗୁଥିଲା ଦୂମର ପଣତକାନି ॥

ଘରକୁ ଦୂମର ପାନଶାଳା ଭାବି ପଣିଗଲି ଅଜାଣରେ
ମୁଁରେ ନ କହି ଘର ଭିତରରୁ ପିଲାଥିଲ ଶବ୍ଦ କେତେ ।
ଶବ୍ଦର ପାହାରେ ମେଣ୍ଟିଗଲା ଶୋଷ, ଲୋଡାନାହିଁ ଆଉ ପାଶି
କେତେଥର ଶୋଷ ମେଣ୍ଟିଗଲି ମୁଁ ପିଲ ଦୂମ ହାତୁ ପାଶି ॥

ରାତିରେ ଯିବାଟା ନୁଆ ନୁହେଁ କିଛି, ସେ ପରୁଣା କାହାଣୀ
ଆଜି ଆଉ କିଏ ଅତିଥି ହୋଇଛି, ମୁଁ ତ ନଥିଲି ଜାଣି ॥

- ବନ୍ଦିଶିବାଗୀ, ମୋପ, ପୁରୀ

